

آثار حجاب و جامعه پذیر بودن آن

رضا مرادی خلیفه لو^۱، رقیه پورپناهی^۲، مهدیه امراللهی نیا^۳

^۱ - دانشجوی مقطع دکترای رشته فلسفه و کلام اسلامی و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر (نویسنده مسئول)/آدرس: تهران،

اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، گروه معارف

^۲ - کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق

^۳ - کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق

چکیده

این مقاله با هدف بیان اهمیت و ارزش حجاب و پوشش در جامعه اسلامی، به بررسی فواید پوشش و معایب عدم پوشش از منظر دینی و علمی به صورت توصیفی پرداخته است و ضمن مطالعه در جامعه آماری، حساسیت جامعه اسلامی را در خصوص پوشش استقصا نموده و ارزیابی مناسبی را متناسب با واقعیتهای اجتماعی ارائه نموده است. روش تحلیل اسنادی بوده و در عین حال سعی شده است با توجه به واقعیتهای اجتماعی وضعیت عینی جامعه نیز مد نظر و ملاک عمل باشد. یافته ها حاکی از آن است که ۱- پوشش اسلامی عاملی برای صیانت از کرامت انسانی است. ۲- یکی از عوامل مهم سلامت اجتماع و حفظ خانواده پوشش افراد می باشد. ۳- افراد جامعه به طور طبیعی طرفدار پوشش و حجاب هستند. به طور کلی تأثیر پوشش افراد در ارتقاء سلامت و شکوفایی استعدادها انکارناپذیر است و بی مبالاتی جامعه نسبت به حجاب در ساحت فردی و اجتماعی اثرات مخرب دارد و البته گرایشهای اجتماعی نشان می دهد که پوشش برای افراد همچنان یک ارزش محسوب می شود.

واژگان کلیدی: حجاب، خانواده، مصونیت، ارزش الهی

■ مقدمه

پوشش که در منابع دین مبین اسلام اعم از قرآن و روایات و همچنین آراء و اندیشه های بزرگان دینی نسبت به آن تأکید فراوان شده است، امروزه یکی از دغدغه های مهم جامعه اسلامی می باشد، زیرا مسأله پوشش، از یک طرف توسط متدینین، نماد همه ارزشهای جامعه اسلامی محسوب می شود و از طرف دیگر توسط استکبار جهانی، روزنه و شکافی برای تحمیل ارزشهای ضد الهی و انسانی مورد سوء استفاده قرار می گیرد، بنابراین بررسی و تبیین این مسأله که آثار و فواید حجاب چیست؟ و متقابلاً فقدان حجاب چه معضلاتی را در بر خواهد داشت؟ از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است، بنابراین خواسته و نا خواسته از سوی موافقان و مخالفان، مسأله حجاب یکی از مسائل کلیدی محسوب می شود و موافقان سعی در نهادینه سازی و ترویج و توسعه کامل آن دارند و مخالفان یا در اطلس زندگی برای آن اهمیتی قائل نیستند و یا آن را عاملی برای محدودیت و محرومیت معرفی می کنند.

■ پیشینه تحقیق

با توجه به اینکه ما در یک جامعه مذهبی و ارزشی به سر می بریم، مباحث مربوط به علوم و حقوق انسانی همواره مورد توجه و عنایت اندیشمندان قرار گرفته است و این قبیل مباحث همیشه دردمندانه و با جدیت مورد پیگیری فکری و علمی است، مسأله حجاب نیز از این قاعده مستثنا نبوده و افراد مختلفی به صورت کتاب، مقاله، پژوهش و پایان نامه دانشجویی از ابعاد گوناگون آن را مرور کرده اند که از جمله آنها می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

"مسأله حجاب" از استاد شهید مطهری، "زن در آینه جمال و جلال" از آیت الله جوادی آملی، "آثار و پیامدهای فرهنگی، اجتماعی گسترش بدحجابی" از محمد حسین در افشان، "مفهوم، فلسفه و فواید حجاب" از حسین مهدی زاده، "آثار فردی و اجتماعی عفاف و حجاب و نقش آن در امنیت زنان" از دکتر نادر مختاری، سعید غیرتمند و محمدعلی عسکری و ... . پژوهش حاضر با وجود شباهتهایی که با آثار مذکور دارد، از حیث محتوا سعی کرده است به بیان مطالب کاربردی تر و امروزی تر بپردازد زیرا با گذشت زمان ماهیت برخی مباحث و مسائل دگرگون شده است و البته در نوشته حاضر سعی شده است که مطالب به صورت تبیینی ارائه شود که این متفاوت از نوشته های پیش گفته می باشد که اکثراً توصیفی هستند.

■ آثار و فواید حجاب

امام رضا (ع) می فرماید: «حُرْمُ النَّظَرِ إِلَى شُعُورِ النِّسَاءِ الْمُحْجُوبَاتِ بِالْأَزْوَاجِ وَ غَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ لِمَا فِيهِ مِنْ تَهْيِيجِ الرِّجَالِ وَ مَا يَدْعُو التَّهْيِيجُ إِلَى الْفَسَادِ وَ الدَّخُولِ فِيْمَا لَا يَجِلُّ وَ لَا يَجْمَلُ.» (علل الشرائع، حلی، ج ۲، ص 565، وسائل الشیعه، صدوق، ج ۲۰، ص ۱۹۳) "نگاه به موهای زنان با حجاب ازدواج کرده و بانوان دیگر، از آن جهت حرام شده است که نگاه، مردان را برمی انگیزد و آنان را به فساد فرا می خواند در آنچه که ورود در آن نه حلال است و نه شایسته."

ابتدا باید اذعان کرد که گرچه به اقتضای اخلاق و حیا، انسان؛ چه مرد و چه زن، مقید و ملتزم به رعایت پوشش مناسب است اما مباحث مربوط به حجاب معطوف به خانمها می باشد و به طور مشخص نوع پوشش آنها در جامعه تأثیرگذار است، مرحوم شهید مطهری در این خصوص آورده است: ... علت این که در اسلام دستور پوشش، اختصاص به زنان یافته، این است که میل به خود نمایی و خودآرایی مخصوص زنان است. از نظر تصاحب قلبها و دلها مرد شکار است و زن شکارچی، همچنان که از نظر تصاحب جسم و تن، زن شکار است و مرد شکارچی. میل زن به خودآرایی از حس شکارچی گری او ناشی می شود. در هیچ جای دنیا سابقه ندارد که مردان لباسهای بدن نما و آرایشهای تحریک کننده به کار برند. این زن است که به حکم طبیعت خاص خود می خواهد دلبری کند و مرد را دل باخته و در دام علاقه خود اسیر سازد؛ بنابراین انحراف تبرج و برهنگی، از انحرافهای مخصوص زنان است و دستور پوشش هم برای آنان مقرر گردیده است.» (مجموعه آثار مرتضی مطهری، ج ۱۹، ص ۴۳۶)

به هر حال فرهنگ حجاب و رعایت پوشش اسلامی به حیث نظری و عملی دارای فواید و آثار ارزشمندی است که وجود این آثار و برکات اصل حجاب را ارزشمند نموده و آن را قابل دفاع و حمایت کرده است، از جمله این آثار می توان موارد ذیل را بر شمرد.

۱. حجاب تجلی ارزش واقعی زن و دوری از تعرض هوس بازان:

حجاب حبس و زندان زن نیست، بلکه برای مصونیت او لازم است، زیرا برای جلوگیری از سوء استفاده شهوانی و تجاری راهی مناسبتر از حفظ حجاب و ایفای نقش اجتماعی در چارچوب عفاف نمی باشد. در این باره قرآن کریم می فرماید: «یا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِرِزْوَانِكُمْ وَ نَبَاتِكُمْ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَ كَانَ اللَّهُ غَفُورًا.» (الاحزاب، ۵۹) "ای پیغمبر به زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو که خویشتن را به چادرهای خود فروپوشند که این کار برای این که آنها به عفت و حریت شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوس رانان) آزار نکشند بر آنان بسیار بهتر است و خدا در حق خلق، آمرزنده و مهربان است."

۲. دست یابی به تزکیه، طهارت نفس و تعدیل غرائز

تزکیه و طهارت که دو امر باطنی و قلبی محسوب می شوند، خصوصیات هستند که در درون انسان شکل می گیرند و جلوه بیرونی آنها قابل مشاهده نیست، بنابراین شاید افرادی در ظاهر بتوانند خود را کنترل کنند و چیزی بروز ندهند اما در درون انسان تغییراتی رخ می دهد که برای انسان بسیار مهلک است و قطعاً مواجهه افسارگسیخته در جامعه از عوامل انکارناپذیر ویرانی خیمه تزکیه و طهارت می باشد که در درون انسان شکل گرفته است، خداوند در قرآن کریم می فرماید: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ.» (النور، ۳۰) "ای رسول ما مردان مؤمن را بگو تا چشم‌ها از نگاه ناروا ببوشند و فروج و اندامشان را محفوظ دارند، که این بر پاکیزگی جسم و جان ایشان اصلح است."

و نیز درسوره احزاب آمده است: «وَ إِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَ قُلُوبِهِنَّ.» (الاحزاب، ۵۳) "و هرگاه از زنان رسول متاعی می طلبید از پس پرده بطلبید، که حجاب برای آن که دل‌های شما و آنها پاک و پاکیزه بماند بهتر است."

پوشش مناسب در فرهنگ دینی عاملی برای تعدیل غرایز است زیرا انسان موجودی است که برای رسیدن به کمال و معنویت نیازمند تنظیم و تعدیل غرایز به ویژه غریزه جنسی است و اعتدال در اعمال غرایز، انسان را به سوی کمال سوق می دهد. با توجه به واقعیت‌های علمی ثابت شده است که محرک مرد در مسائل جنسی بصری است، در حالی که این خصیصه درباره زنان کاملاً فرق می کند و لمسی است. ایجاد آرامش روانی بین افراد جامعه از حکمت‌های قابل توجه حجاب است که در مقابل، فقدان حجاب و آزادی معاشرت‌های بی بند و بار میان زن و مرد، هیجان‌ها و التهاب‌های جنسی را فزونی می بخشد و تقاضای سکس را به صورت عطش روحی و یک خواست اشباع نشدنی درمی آورد. (سایت اندیشه به نقل از جلال رفیع)

۳. حجاب عامل تمییز ساحت خانواده از ساحت اجتماع و کار

حجاب عامل حفظ و استیفای نیروی کار در سطح جامعه است. در مقابل، بی‌حجابی و بدحجابی که باعث کشاندن لذت‌های جنسی از محیط و کادر خانواده به اجتماع و در نتیجه، تضعیف نیروی کار افراد جامعه می‌گردد. بدون تردید، مردی که در خیابان، بازار، اداره، کارخانه و ... همواره با قیافه‌های محرک و مهیج زنان بدحجاب و آرایش کرده مواجه باشد، تمرکز نیروی کار او کاهش می‌یابد، برخلاف نظام‌ها و کشورهای غربی، که میدان کار و فعالیت‌های اجتماعی را با لذت‌جویی‌های جنسی درهم می‌آمیزند، اسلام می‌خواهد با رعایت حجاب و پوشش، محیط اجتماع از این‌گونه لذت‌ها پاک شده و لذت‌های جنسی، فقط در کادر خانواده و با ازدواج مشروع انجام شود. (مسأله‌ی حجاب، مطهری، ص ۸۴-۹۴)

تفکیک حوزه کار و تلاش از حوزه خصوصی و امور مربوط به خانواده در یک جامعه، قطعاً موجب دقت، خلاقیت و تمرکز در فعالیت‌های روزانه و امور اجتماعی می‌گردد و صد البته که متقابلاً حفظ حجاب و محدود ساختن امور شخصی و لذت‌های جنسی در محیط خانه، در چارچوب اخلاق و شریعت اسلام باعث حفظ و انسجام خانواده می‌گردد و این امر، باعث پیوند و اتصال

قوی‌تر زن و شوهر و در نتیجه استحکام بیش‌تر کانون خانواده می‌گردد؛ و برعکس، فقدان حجاب باعث انهدام نهاد خانواده است. (غلامعلی حداد عادل، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، ص ۶۹-۷۰)

■ آثار سوء فقدان حجاب

بی‌حجابی اثرات سوء فراوانی دارد که در بعد فردی و اجتماعی قابل بحث می‌باشد:

الف) اثرات فردی بی‌حجابی

بی‌حجابی دارای پیامدهای سوء برای خود فرد می‌باشد که از آن جمله می‌توان گفت؛

۱. عصیان در برابر حکم خداوند متعال:

با توجه به ادله متقن ثابت می‌شود که حجاب یکی از احکام ضروری اسلام می‌باشد که در قرآن کریم خداوند متعال به آن دستور داده است؛ بنابراین بی‌حجابی عصیان در برابر حکم الهی می‌باشد و فرد بی‌حجاب با عمل خویش در برابر فرامین الهی جسارت و نافرمانی می‌کند.

با دقت نظر در وضعیت انسان در مقابل پروردگارش، در حقیقت برای ما روشن می‌شود که ایمان به خدا و اطاعت از او وظیفه‌ی مکلفین است. پس انکار خدا و عصیان در برابر او طبق قانون عدل الهی موجب عقوبت می‌گردد:

«وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى.» (النجم، ۳۱)

"هر چه در آسمان‌ها و زمین است، متعلق به خدا است. سرانجام خداوند بدکاران را در برابر کارهایی که می‌کنند کیفر می‌دهد و نیکوکاران را به‌خاطر اعمالشان به بهترین وجه پاداش می‌دهد."

۲. برهم خوردن آرامش روانی:

افراد جامعه اگر به‌طور پی‌در پی با ظاهری تحریک‌کننده در جامعه ظاهر شوند، آتش هوس‌ها و امیال نفسانی در جامعه شعله‌ور شده و افراد جامعه در معرض کشش‌ها و جاذبه‌های ویرانگر قرار می‌گیرند و این فشارها و هیجانات روحی کم‌کم زیاد شده و نتیجه‌ی آن به شکل استرس، نگرانی، بداخلاقی و ... ظاهر می‌شود.

دسترسی به آرامش روحی و روانی، سهم قابل ملاحظه‌ای در پیروزی و موفقیت انسان داشته و دارد. کم‌نیستند انسان‌هایی که رسیدن به آرامش را به عنوان آرزوی نایب، جست‌وجو می‌نمایند ولی به آن نمی‌رسند، به کارگیری دستورات سعادت بخش اسلام، موجبات آرامش روحی و روانی انسان‌ها را یقیناً فراهم خواهد نمود؛ و بالعکس عمل نکردن به آنها، آثار مخرب افسردگی روحی و روانی را به همراه خواهد داشت. رعایت حجاب اسلامی از جمله علل و عواملی است که تاثیر زیادی در ایجاد آرامش روحی و روانی دارد.

برعکس، نبودن حریم میان زن و مرد و آزادی در معاشرت و بی‌بند و باری، هیجان‌ها و التهاب‌های جنسی را فزونی می‌بخشد و تقاضای هر دو طرف را به صورت یک عطش روحی و یک خواست اشباع‌نشده درمی‌آورد و این همان اضطراب روحی و روانی است. گزینه جنسی، قوه نیرومندی است که هر چه افسار گسیخته‌تر باشد، طغیان و سرکشی او بیشتر می‌شود، اگر دختران و زنان در اجتماع، پوشش لازم را نداشته باشند از آثار و پی‌آمدهای طغیان و سرکشی این گزینه خطرناک درامان نخواهند ماند و سرانجام آرامش خاطر خود را به دریای موج و خروشان مبدل خواهند نمود.

شهید مطهری در کتاب مسئله حجاب می‌نویسد: «چرا در دنیای غرب این همه بیماری روانی زیاد شده است؟ علتش آزادی اخلاقی جنسی و تحریکات فراوان سکسی است که به وسیله جراید و مجلات و سینماها و تئاترها و محافل و مجالس رسمی و غیررسمی و حتی در خیابان‌ها و کوچه‌ها انجام می‌شود.» (استاد مرتضی، مطهری، مجموعه آثار، ج ۱۹، ص ۴۳۶)

بی‌حجابی باعث ایجاد هیجان‌های شدید در میان مردها مخصوصاً جوانان می‌شود چرا که گزینه جنسی نیرومندترین گزینه در فرد است که با عشو‌گری و آرایش و برهنگی زنان، این گزینه شعله‌ورتر خواهد شد، در چنین شرایطی جوانان یا باید به فساد و عیاشی و تجاوزگری روی آورند و به خواسته‌های قوه شهوانی جواب مثبت دهند و آرامش خود و دیگران را به خطر اندازند و یا با تخیل و تصور، با حالت افسرده و پریشان، زندگی بیمارگونه خود را ادامه داده آرامش خود و خانواده را برهم زنند.

خدای سبحان خطاب به همسران پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «یا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ أَتَقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا» (احزاب، ۳۲) "ای همسران پیامبر! شما همچون یکی از زنان معمولی نیستید اگر تقوا پیشه کنید؛ پس به گونه ای هوس انگیز سخن نگوئید که بیماردلان در شما طمع کنند و سخن شایسته بگوئید."

یعنی هنگام سخن گفتن، جدی و به طور معمولی سخن بگوئید، نه همچون زنان کم شخصیت که سعی دارند با تعبیرات تحریک کننده که گاه توام با ادا و اطوار مخصوصی است که افراد شهوتران را به فکر گناه می افکند سخن بگوئید. اگر سخن گفتن با ناز و کرشمه، باعث تحریک شهوت مردان می شود، بی حجابی و بدحجابی به طریق اولی، آتش شهوت جنسی را در مردان شعله ور خواهد نمود. در مورد شأن نزول آیه ۳۰ به بعد از سوره نور، مفسران شیعه و سنی نقل کرده اند که: «روزی در هوای گرم مدینه، زن جوانی در حالی که رو سری خود را به پشت گردن انداخته و دور گردن و بناگوش او، پیدا بود؛ از کوچه ای عبور می کرد. مرد جوانی از انصار، آن حالت را مشاهده کرد و چنان غرق تماشا شد که از خود و اطرافش غافل گردید و به دنبال آن زن حرکت نموده تا اینکه صورتش به شیئی اصابت کرد و مجروح گردید. هنگامی که به خود آمد، خدمت پیامبر (ص) رفت و جریان را برای او بیان داشت. این جا بود که آیات سوره مبارکه نور نازل گردید.» (ناصر، مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، سوره نور، آیه ۳۰)

بنابراین، رعایت حجاب اسلامی، موجبات آرامش را هم برای خانم ها فراهم می نماید و هم برای آقایان؛ زیرا خانم ها با رعایت حجاب اسلامی در حقیقت احکام و دستورات الهی را عمل و رعایت کرده و از این طریق خود را به آرامش واقعی نزدیک می نمایند و از سوی دیگر مردان نیز با صحنه هایی که آتش شهوت را شعله ور می نماید کمتر مواجه شده در نتیجه دچار اضطراب و پریشانی نخواهند شد.

۳. عدم رشد استعدادها:

یکی دیگر از آثار فردی حجاب، حفظ و رشد استعدادها است. بدیهی است که اگر در زندگی افراد، شهوت و خودنمایی و جلوه‌گری حاکم باشد، به گونه‌ای که تلاش و کوشش آنان متوجه نمایش بیشتر و ایجاد زمینه‌های شهوت باشد، زمینه رشد استعدادها کم‌تر فراهم می‌شود. ولی اگر از هر نعمت الهی به مقدار صحیح استفاده شود، انسان با استعدادهای بالقوه فراوانی روبرو می‌گردد که با فراغت بال و انگیزه مندی آن‌ها را کشف کرده و به رشد و شکوفایی می‌رساند.

آنچه در مجتمع‌های آموزشی به وضوح مشاهده می‌شود، این است که دانش‌پژوهان و دانشجویان محجبه همواره از فرصت‌های خویش بهترین استفاده را می‌کنند و به جای اتلاف وقت در بازار و بوتیک و مکان‌هایی که از مظاهر غرب و جلوه‌گری‌های غیرمعمول نشان دارد، در مراکز علمی و ادبی و هنری به دنبال پرورش استعدادها هستند تحقیق و پژوهش می‌کنند، می‌نویسند و در جلوه‌های گوناگون علمی و ادبی اثرهای ماندگار به جای می‌گذارند. براستی آیا این آثار برای جامعه مهم نیست؟

(ب) اثرات اجتماعی بی حجابی

بی حجابی علاوه بر آثار سوء فردی دارای اثرات سوء اجتماعی نیز می باشد که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱. سست شدن بنیان خانواده:

خانواده که از اهمیت فوق العاده در جامعه اسلامی برخوردار است نباید در معرض هوی و هوسهای سیری ناپذیر قرار گرفته و منهدم شود زیرا شیوع بی حجابی در سطح جامعه از یک طرف مردان را به لابلایگری می کشاند و از طرف دیگر زنان جامعه را در یک مسابقه خود آرایبی پایان ناپذیر می کشاند و در نهایت والدین را نسبت به فرزندان بی مسئولیت می کند.

شهید مطهری در این خصوص می فرماید: "شک نیست که هر چیزی که موجب تحکیم پیوند خانوادگی و سبب صمیمیت رابطه زوجین گردد برای کانون خانواده مفید است و در ایجاد آن باید حداکثر کوشش مبذول شود و بالعکس هر چیزی که باعث سستی روابط زوجین و دلسردی آنان گردد به حال زندگی خانوادگی زیانمند است و باید با آن مبارزه کرد.

اختصاص یافتن استمتاعات و التذاذهای جنسی به محیط خانوادگی و در کادر ازدواج مشروع، پیوند زن و شوهری را محکم می‌سازد و موجب اتصال بیشتر زوجین به یکدیگر می‌شود.

فلسفه پوشش و منع کامیابی جنسی از غیرهمسر مشروع، از نظر اجتماع خانوادگی این است که همسر قانونی شخص از لحاظ روانی عامل خوشبخت کردن او به شمار برود؛ در حالی که در سیستم آزادی کامیابی، همسر قانونی از لحاظ روانی یک نفر رقیب و مزاحم و زندانبان به شمار می‌رود و در نتیجه کانون خانوادگی براساس دشمنی و نفرت پایه گذاری می‌شود. علت اینکه جوانان امروز از ازدواج گریزانند و هر وقت به آنان پیشنهاد می‌شود، جواب می‌دهند که حالا زود است، ما هنوز بچه‌ایم و یا به عناوین دیگر از زیر بار آن شانه خالی می‌کنند همین است؛ و حال آنکه در قدیم یکی از شیرین‌ترین آرزوهای جوانان ازدواج بود. جوانان پیش از آنکه به برکت دنیای اروپا کالای زن اینهمه ارزان و فراوان گردد «شب زفاف را کم از تخت پادشاهی» نمی‌دانستند. (مرتضی، مطهری، مجموعه آثار، ج ۱۹، ص: ۴۳۸)

۲. افزایش ناامنی و خیانت:

امنیت که از لوازم ضروری جامعه بشری است قطعاً با شیوع بی‌حجابی متزلزل خواهد شد. از متون دینی این چنین به دست می‌آید که امنیت از نعمتهای بزرگ خداوند و مقدم بر سایر نیازمندی‌های بشر است، مخصوصاً اگر این مفهوم مرتبط با فضای عاطفی و خانوادگی جامعه باشد.

قَالَ الصَّادِقُ (ع): حَمْسُ خِصَالٍ مَنْ فَقَدَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ - لَمْ يَزَلْ نَاقِصَ الْعَيْشِ زَائِلَ الْعَقْلِ مَشْغُولَ الْقَلْبِ - فَأَوْلَاهَا صِحَّةَ الْبَدَنِ وَ الثَّانِيَةَ الْأَمْنُ - وَ الثَّلَاثَةَ السَّعَةَ فِي الرِّزْقِ - وَ الرَّابِعَةَ الْأَنْبَسَ الْمُوَافِقُ - قُلْتُ وَ مَا الْأَنْبَسُ الْمُوَافِقُ - قَالَ الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَ الْوَلَدُ الصَّالِحُ - وَ الْخَامِسَةَ وَ هِيَ تَجْمَعُ هَذِهِ الْخِصَالِ الدَّعَةُ. (محمدبن الحسن، عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص: ۵۲)

" پنج چیز است که اگر کسی فاقد یکی از آنها باشد برای همیشه به سه درد مبتلا می‌گردد، ناکامی در زندگی، پایین آمدن ضریب هوشی و پریشانی و ناآرامی قلب و آن پنج خصلت عبارتند از: ۱- صحت و سلامت بدن ۲- امنیت ۳- روزی وسیع ۴- همدم همراه که راوی می‌گوید پرسیدم همدم همراه چیست؟ فرمودند؛ همسر، فرزند و همنشین صالح ۵- راحتی و آسودگی که جامع چهار امر قبلی است.

امام حسین (ع) نیز با اشاره به همین واقعیت به دو نکته اشاره فرموده اند؛ نشانه‌های دین و امنیت که ضرورت دارد انسان برای این امور قیام کند و مجاهدت نماید، بنابراین آن حضرت می‌فرماید: بار خدایا! تو می‌دانی که آنچه کردیم از سر قدرت‌طلبی و دنیاطلبی نبوده است، بلکه برای آن بوده است که نشانه‌های دین (انصافاً حجاب یکی از نشانه‌های مهم دینی است) تو را برگردانده و اصلاح را در جامعه نمودار و ظاهر کنیم تا ستم‌دیدگان از بندگان احساس امنیت کرده و حدود تعطیل شده، جریان یابد. (حسن بن علی بن حسین، حلبی، تحف العقول، ص ۲۳۹)

از همه آنچه گذشت به راحتی اهمیت و ارزش امنیت معلوم می‌شود و البته هر آنچه مفید برای تدارک امنیت است به عنوان مقدمه این ارزش ضرورت پیدا خواهد کرد و صد البته که حجاب یکی از عوامل مهم تدارک امنیت اجتماعی است.

۳. کم شدن ارزش و احترام زن در خانواده و جامعه:

اسلام برای زن احترام ویژه‌ای قائل است و از هر جهت سعی می‌شود که حرمت زن و شأن او مخدوش نشود، حجاب علاوه بر آثار شخصی، دارای آثار اجتماعی است، جامعه‌ای که بانوان با حفظ حدود و حقوق دیگران ظاهر شوند و موجب تخریب روح و جسم هم‌نوعان خود نشده و محیط امن و آرامی را برای جوانان فراهم سازند، به سوی سعادت و سلامت روانی پیش خواهد رفت، اگر زنان جامعه باحجاب باشند، هم مردان از نظر طهارت روح و جان سالم می‌مانند و هم در جامعه، سلامت خانوادگی - که به عنوان یک اصل تربیتی است - حفظ خواهد شد و بزهکاری اجتماعی به حداقل خود خواهد رسید، بسیاری از پرونده‌های ضد اخلاقی، از عدم رعایت حدود شرعی در حجاب، نشأت گرفته است و آمار جنایی ذکر شده همواره زنگ خطری بوده که اندیشه‌گران تربیتی را نگران می‌ساخته است. یکی از آثار اجتماعی حجاب، حفظ اجتماع و سلامت اجتماعی خانواده است: بالا رفتن درصد طلاق در کشور ما زنده‌ترین شاهد این مطلب است. (یوسف غلامی، راز یک فریب، ص ۱۳۲)

▪ حجاب، محدودیت یا مصونیت

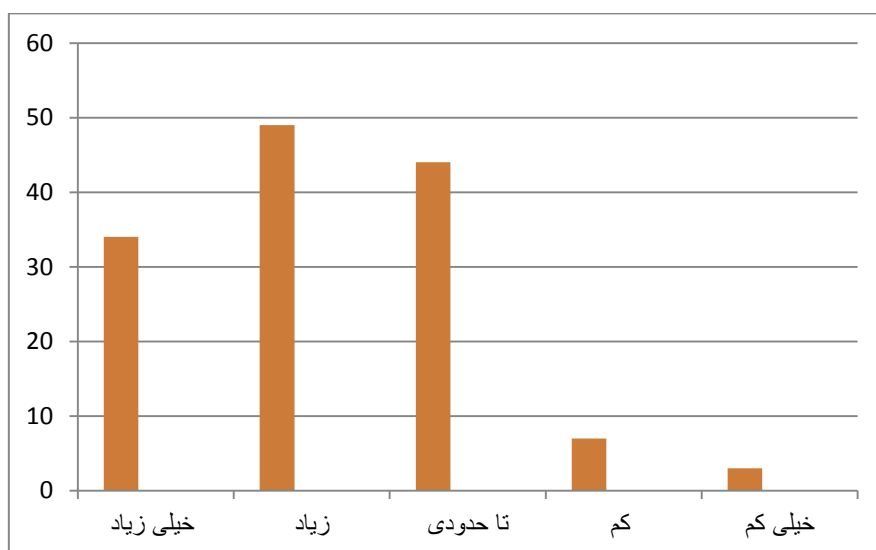
بهتر است برای نیل به پاسخ صحیح در خصوص کارکرد حجاب، حتما به واقعیت‌ها و افکار افراد جامعه توجه داشته باشیم و مخصوصا نظر خانم‌ها مهم است.

پژوهش ذیل که بر روی ۱۴۰ دانشجوی خانم که در رشته‌های مختلف صورت گرفته، اغلب دارای میانگین سنی ۱۹ تا ۲۷ سال می‌باشند و از اقشار مختلف جامعه هستند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسش نامه پژوهشگر بود که پس از تعیین روایی و پایایی آن مورد استفاده قرار گرفت و شامل ۱۰ سوال پیرامون حجاب (محدودیت - مصونیت) می‌باشد.

نتایج این پژوهش به شکل نموداری به شرح زیر است:

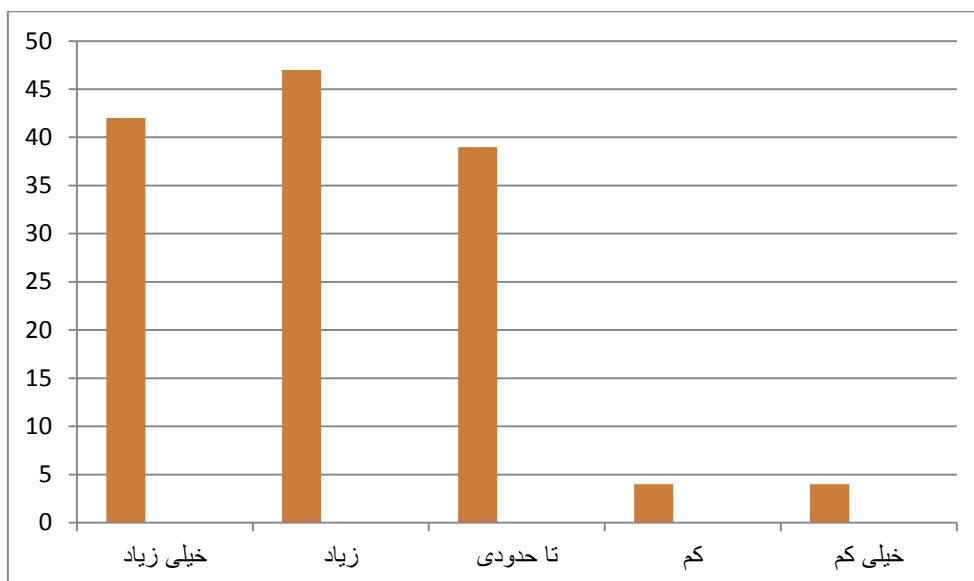
۱. رعایت حجاب تا چه میزان در بالا رفتن ارزش زن تاثیر دارد؟ در اینجا حدود ۳۴ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۴۹ درصد (زیاد) و ۴۴ درصد (تا حدودی) و ۷ درصد (کم) و ۳ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

۲. بی‌حجابی تا چه میزان در جامعه نا امنی روانی ایجاد می‌کند؟ حدود ۵۰ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۵۳ درصد (زیاد) و ۲۸ درصد (تا حدودی) و ۴ درصد (کم) و ۱ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

۳. تا چه حد رعایت حجاب می تواند در جلوگیری از مفاسد اخلاقی مؤثر باشد؟ حدود ۴۲ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۴۷ درصد (زیاد) و ۳۹ درصد (تا حدودی) و ۴ درصد (کم) و ۴ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

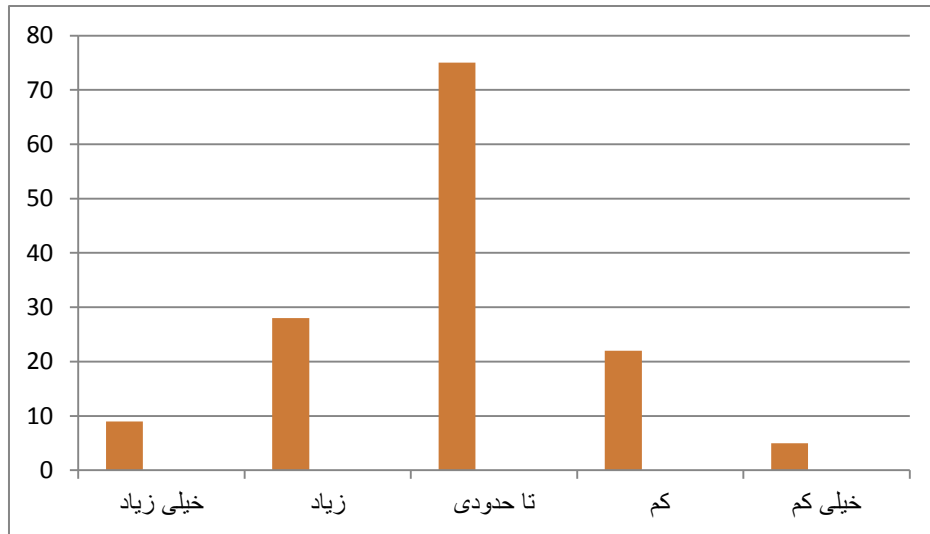

۴. حجاب تا چه حد در آرامش روحی و روانی شما تأثیر دارد؟ حدود ۲۷ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۴۸ درصد (زیاد) و ۵۰ درصد (تا حدودی) و ۹ درصد (کم) و ۳ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

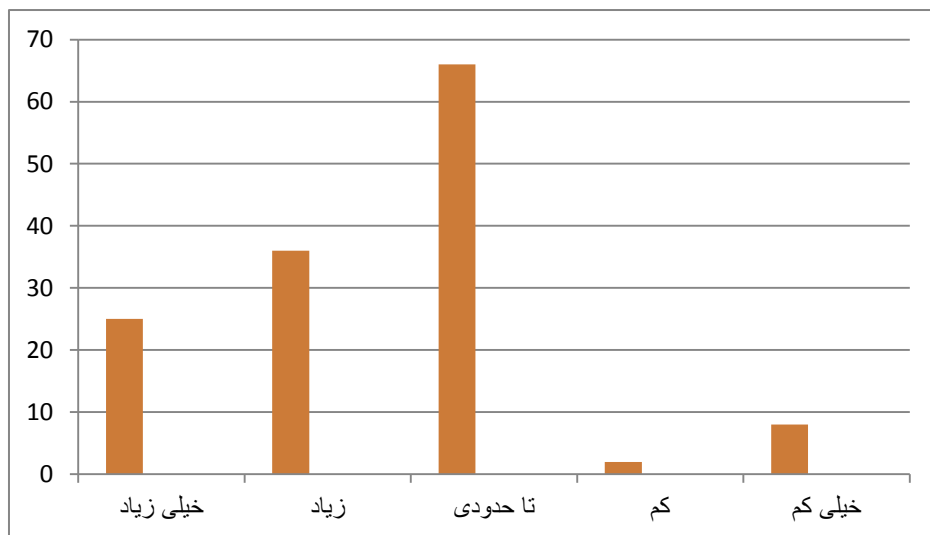

۵. تا چه حد در مورد فلسفه حجاب و معنا و مفهوم آن اطلاع دارید؟ حدود ۹ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۲۸ درصد (زیاد) و ۷۵ درصد (تا حدودی) و ۲۲ درصد (کم) و ۵ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

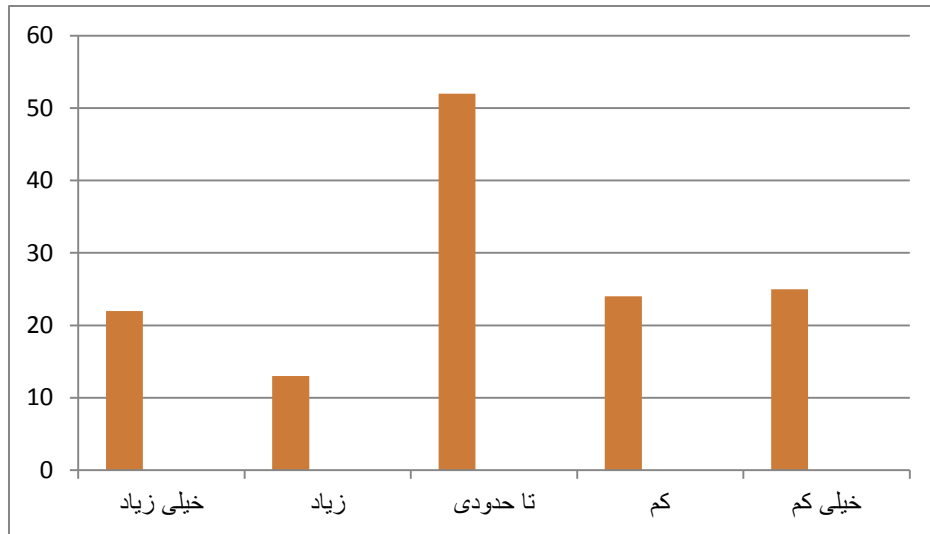

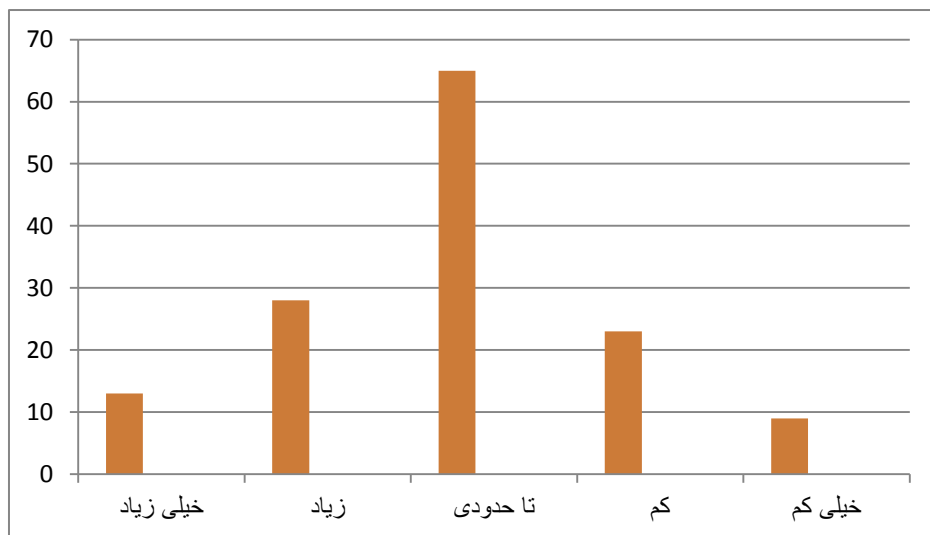
۶. تا چه حد علاقه مند به رعایت حجاب هستید؟ حدود ۲۵ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۳۶ درصد (زیاد) و ۶۶ درصد (تا حدودی) و ۲ درصد (کم) و ۸ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

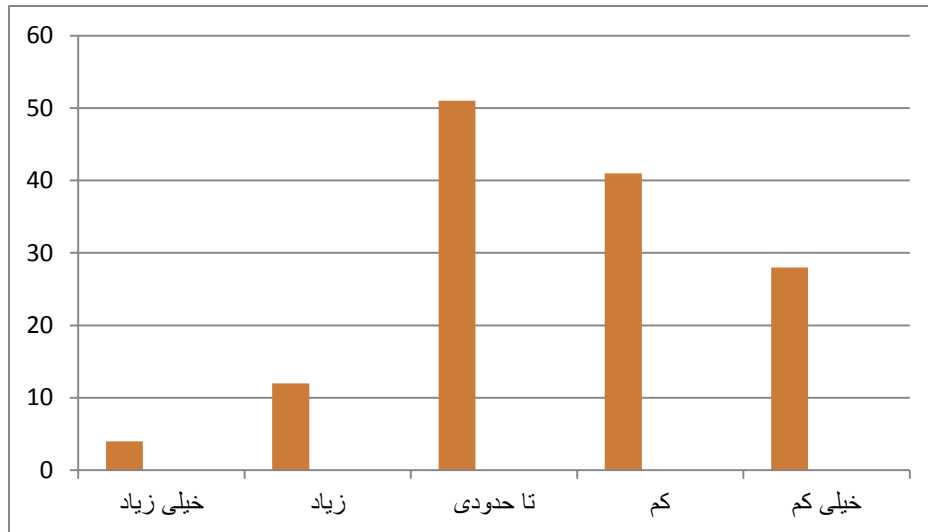
۷. تا چه حد به ضرورت استفاده از چادر به عنوان حجاب برتر معتقد هستید؟ حدود ۲۲ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۱۳ درصد (زیاد) و ۵۲ درصد (تا حدودی) و ۲۴ درصد (کم) و ۲۵ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

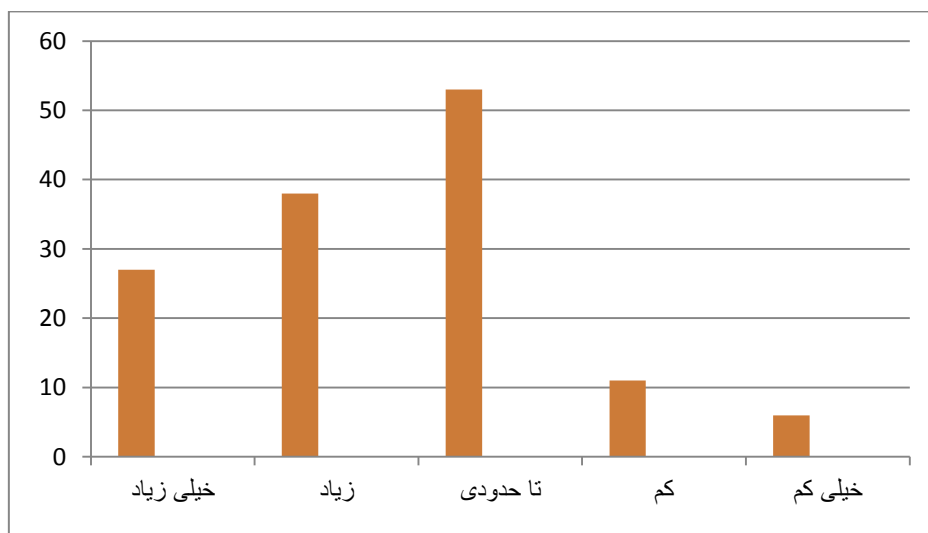
۸. آیا رعایت حجاب باعث بالارفتن محبوبیت شما در اجتماع می شود؟ حدود ۱۳ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۲۸ درصد (زیاد) و ۶۵ درصد (تا حدودی) و ۲۳ درصد (کم) و ۹ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند

۹. رعایت حجاب تا چه میزان در محدود کردن زنان تأثیر دارد؟ حدود ۴ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۱۲ درصد (زیاد) و ۵۱ درصد (تا حدودی) و ۴۱ درصد (کم) و ۲۸ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

۱۰. رعایت حجاب تا چه میزان در مصونیت زنان تأثیر دارد؟ حدود ۲۷ درصد از دانشجویان (خیلی زیاد) و ۳۸ درصد (زیاد) و ۵۳ درصد (تا حدودی) و ۱۱ درصد (کم) و ۶ درصد (خیلی کم) را مشخص کردند.

نتایج تحقیق

- از مجموعه آنچه بحث و بررسی گردید می توان نتایج زیر را به دست آورد:

  ۱. حجاب و رعایت پوشش اسلامی به حیث نظری و عملی دارای فواید و آثار ارزشمندی است که وجود این آثار و برکات اصل حجاب را ارزشمند نموده و آن را قابل دفاع و حمایت کرده است.
  ۲. تجلی ارزش واقعی زن، دستیابی به تزکیه، طهارت نفس و تعدیل غرائز، تمییز ساحت خانواده از ساحت اجتماع از جمله فواید حجاب می باشند.
  ۳. فقدان حجاب اثرات منفی متعددی در ابعاد فردی و اجتماعی دارد که گاه جبران ناپذیر می باشد.
  ۴. در مقام عمل رعایت حجاب موجب امنیت و آرامش روانی افراد گردیده و از مفساد اخلاقی جلوگیری می کند.
  ۵. طبق جامعه آماری نه تنها حجاب محدودیت ایجاد نمی کند، بلکه عامل مصونیت و محبوبیت افراد می شود.
  ۶. اکثر افراد جامعه نسبت به فلسفه حجاب آگاهی کافی ندارند.

۷. اکثر افراد صرف نظر از علل و عوامل بی‌حجابی، علاقه‌مند به رعایت حجاب بوده و چادر را حجاب برتر می‌دانند، حتی اگر خودشان رعایت نکرده باشند.

پیشنهاد‌های تحقیق

۱. ضرورت عزیمت علمی و عملی قشر فرهیخته برای تبیین فواید حجاب و مضرات بدحجابی. ۲. ایجاد فضای سالم اجتماعی برای تمکین افراد نسبت به حجاب و پوشش مناسب. ۳. حمایت از طرح‌های سالم سازی خانواده‌ها و جامعه برای تدارک شرایط مناسب حجاب. ۴. آگاهی بخشی به افراد جامعه نسبت به فلسفه و ماهیت پوشش اسلامی. ۵. رصد کردن شبهات مربوط به حجاب و پاسخگویی درست و متناسب برای قابل دفاع کردن امر حجاب. ۶. برگزاری نشست‌های تخصصی در مساجد، مراکز فرهنگی و دانشگاه‌ها. ۷. هدفمندسازی فعالیتهای صدا و سیما با شیوه‌های معقول و منطقی. ۸. توجه به نقش عمیق و انکارناپذیر خانواده‌ها درمسأله حجاب. ۹. توجه به اقتضائات زمان و تنظیم امور بر اساس آن. ۱۰. اصلاح عملکردها.

منابع:

۱. قرآن کریم؛ ترجمه الهی قمشه ای (۱۳۸۳ ه.ش)، تهران، حافظ نوین.
۲. حسن بن علی بن حسین، حلبی (۱۳۸۲ ه.ش)، تحف العقول، قم، ترجمه صادق حسن زاده.
۳. سایت اندیشه به نقل از جلال رفیع.
۴. صدوق، ابوجعفر محمدبن علی بن حسین (شیخ صدوق) (۱۳۸۶ ه.ق)، علل الشرائع، جلد دوم، کتابفروشی داوری.
۵. عاملی، محمدبن حسین (۱۴۰۹ ه.ق)، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، جلد ۲ و ۲۰، موسسه آل‌البیت علیهم‌السلام.
۶. حداد عادل، غلامعلی، (۱۳۸۹ ه.ش)، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، تهران، انتشارات شروش.
۷. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸ ه.ش)، مجموعه آثار، جلد ۱۹، تهران، انتشارات صدرا.
۸. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸ ه.ش)، مسئله حجاب، تهران، انتشارات صدرا.
۹. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، سوره نور، آیه ۳۰
۱۰. غلامی، یوسف، (۱۳۸۱ ه.ش)، راز یک فریب، قم، لاهیجی

Study the Effect of Hijab and Community Admission

Reza Moradi khalifehloo, Roghiyeh Poorpanahi, Mahdieh Amrollahinian

*Ph.D student of Philosophy and Islamic Theology and Faculty Member of Islamic Azad University(Corresponding Author)
Tehran, Karaj Branch, Islamic Azad University, Department of Education*

M A of Law and Principles of Islamic Law, Islamic Azad University relic of Imam

M A of Law and Principles of Islamic Law, Islamic Azad University relic of Imam

---

Abstract

This article aims to explain the importance and the value of hijab and coverage in the Muslim community, and examines the benefits of the coverage and disadvantages of lack of coverage in terms of religious and scientific, descriptively, and in addition to the study of statistical population, it investigates the sensitivity of the Muslim community about the coverage and provides an appropriate assessment, according to the social realities.

The analysis method is a documentary and at the same time, according to the social reality, the objective situation of society is considered as criteria.

1. Islamic coverage is a factor to preserve human dignity. 2. One of the important factors in the health of the community and maintaining the family is the people's coverage. 3. People of the community, naturally, are the pro of coverage and hijab. In overall, the effect of people's coverage in health promotion and development of talent is undeniable and recklessness of the society for the hijab at the individual and social realm has destructive effects, and of course, social trends show that coverage for individuals is considered as a value.

Keywords: hijab, family, protection, divine values
